

tak és részint el is pusztítottak egy bronzkori települést. 1972 őszén Hellebrandt Magdolna leletmentő-hitelesítő ásatást végzett a Pap-dombon, melynek során a füzes-abonyi kultúra településének nyomaira bukkant.

A cigándi víztározó építését megelőzően lehetőségünk nyílt arra, hogy nagy felületre kiterjedő feltárást végezzünk. 2005–2007 között három szezoron keresztül zajló, 3,9 hektáros feltárás során rendkívül nagy mennyiségű, gazdag leletanyag birtokába jutottunk. Jóllehet az egykori tell telepet nagyrészt elpusztították, sikerült 7 sírt megmentenünk és 317 objektumot feltárnunk, valamint 7 kutatóárokkal átvágnunk a telepet övező patakmedret. Az ezekből kikerült házikeramia mellett megtaláljuk a kultúra jellegzetes díszedényeit is.

A lelőhely különlegességét adja egy kút is, amelynek faszerkezete a mocsaras környezetnek köszönhetően viszonylagos épségben megmaradt. A kútból nagyszámú összetört edény is előkerült, melyek egyedi formával és mintakincsrel rendelkeznek. A korsók között számos olyan található, amelyek a kultúra késői, bodrogszerdahelyi fázisának jellegzetes vonásait hordozzák.

Bronzöntésre, fémmegmunkálásra utaló leletek is napvilágra kerültek: a már fent említett kincslelet mellett számos öntőforma és néhány apróbb lelet (ár, tű, spirálgöngy). Szórványként egyetlen aranytárgyat, egy hajkarikát is találtunk.

Koós JUDIT

246. Nagytarcsa, Urasági-dűlő

(Pest megye) R, B, V, Sza, Á

2007. június 21. és szeptember 24. között megelőző régészeti feltárást végeztünk Nagytarcsa 16. sz. lelőhelyén, mely a tervezett M31 autópálya É–D-i irányú nyomvonalára (220×60–80 m) és két lehajtó területére esett. A lelőhely dombháton húzódott, É-ről D-nek lejtett. Az ásatás előtti talajszinthez képest a régészeti objektumok változó, 130–400 cm mélyen voltak, 180–190 m (balti) tengerszint feletti magasságban. A terület talajképző üledéke részben futóhomok, részben aprókavicsos folyóvízi homok volt. A feltárt terület K-i részén (a K-i lehajtó területén) megfigyelhető térszíni mélyedések egykori vízfolyások medrei voltak, lassú feltöltődésük után régészeti jelenség nem volt bennük megfigyelhető. A nyomvonal területén Kr. u. 2–4. századra tehető szarmata kistelepülésként azonosítható objektumrendszer tártunk fel, mely Ny-i, D-i és K-i irányban túlnyúlt az autópálya nyomvonalán. A szarmata település között előkerült három rézkori sír, két késő bronzkori gödör, két kora vaskori gödör, és egy Árpád-kori kemence. A szarmata település objektumait különböző jellegű gödrök és vermek, veremházak, árkok, kemencék és munkagödreik jelentették. A gödrök mélysége – a nyesett felszínhez képest – 20–180 cm között változott, formájuk henger, teknő vagy méhkas alakú volt. Kilenc gödörben állatvázat találtunk, bolygatott vagy

bolygatatlan formában, kutya, marha, ló, szárnyasok maradványaival. A gödrök többségének egyrétegű betöltése volt, de előfordult három-, négyrétegű is. A területen hét veremházat tártunk fel. Formájuk változó: megközelítően négyszögletesek, hosszúkásak vagy oválisak voltak; méretük átlagban 2,5–3,5×4–6 m között változott; mélységük a nyesett felszínhez képest 10–50 cm volt. Némelyikben, többnyire a hosszanti tengelyben, cölöplyukakat tártunk fel.

A területen 20 kemence került elő. Egy részük kifejezetten a kemencével azonos méretű, valószínűleg a kemence számára kialakított gödörben helyezkedett el, más részük csoportban, nagy felületet képező munkagödörhöz tartozott. A kemencék többségének többrétegű alapozása volt, az elsimított platni alatt kerámia-, kő- vagy együttesen kő- és kerámialapozása.

Három sírt tártunk fel, 1 középső rézkori férfisírt, 1 – valószínűleg kultikus jelleggel – gödörbe fektetett gyermek sírját (rézkor), és 1 bolygatott gyermeksírt. A feltárt terület É-i részén, mintegy 5 m mélységű, 4 m átmérőjű kutat tártunk fel, melyben két bolygatott állatvázon és néhány kerámiadarabon kívül nem került elő lelet. A kút agyagos fenekét a betöltés és az altalaj összetételének különbségéből és szerves anyag tartalmából lehetett csak megállapítani. Az objektumok között hosszabb-rövidebb árkok húzódtak, 15–250 cm mélységgel, 30–200 cm szélességgel.

A feltárt terület É-i részén ritkásabb, míg a középső és D-i területen sűrűbb volt az objektumháló. Északon K–Ny-i irányban átszelő keskeny árkok zárta le a szarmata telepet. Ettől nem messze, D-re került elő a kút. A kúttól délebbre, a terület felső harmadánál, középső és K-i oldalán kerültek elő a gödörházak, kivéve kettőt, melyek innen mintegy 180 m-rel K-re a K-i lehajtó területén álltak. Az objektumháló a terület DNy-i részén volt a legsűrűbb, itt több egymásba alakított gödör, árkok, kemence és munkagödreik helyezkedtek el. A szarmata telep É-i részét talán lakóterületként, D-i részét műhelyterületként lehet azonosítani.

Az objektumokból kiemelt leletanyag döntő hányada szarmata kerámia, de előfordult közöttük őskori (neolitikus, rézkori, bronzkori) és középkori (Árpád-kori) lelet is. A leletek egynegyede állatcsont, előkerült továbbá néhány fémtárgy is: egy érem, néhány fibula, karperecek.

Munkatársak: Reményi László, Bocsi Zsófia, Jordán Viktória, Kisjuhász Viktória, Nagy Gábor, Németh Borbála, Tolnai Katalin, Urbán Máté.

MÉSZÁROS ORSOLYA

247. Nagytevel, Csuszkáti-dűlő

(Veszprém megye) U

2007. július 30. és augusztus 9. között folytattuk az őskori kőbánya feltárást. A 2005-ben kibontott területtől D-re 20 m hosszú, 1 m széles kutatóárkot húztunk, amit az objektumok jelentkezése után 5 m-rel meghosszabbított-